

Utredningsuppdrag särskilt boende

Bakgrund till utredningsuppdraget

I mars 2025 gav kommunstyrelsen kommundirektören i uppdrag att genomföra en utredning av hur kommunen ska möta behovet av ett utökat antal SÄBO-platser (särskilt boende) fram till 2040, vilket inkluderar organiseringen av SÄBO-platserna. Utredningen återredovisas härmed till kommunstyrelsen.

Tidigare utredningsuppdrag

Vård- och socialavdelningen har sedan tidigare genomfört två liknande utredningar, 2021 och 2024. Sedan 2017 har Bräcke kommun avvecklat 33 boendeplatser, senaste beslutet togs 2021-12-15 om att avveckla 15 SÄBO-platser i kommunen, varav hela boendet Furugränd som bestod av tio platser, fyra platser på Tallgläntan och en plats på Gimsätra. Trots att många platser har avvecklats har kommunen inte haft någon betydande kö till inflytt för medborgare med beslut om särskilt boende. Med betydande kö avses en väntetid som gett kommunen kostnader i form av viten för ej verkställda beslut.

Tidigare utredningar har haft som syfte att utreda behovet av platser främst mellan åren 2025–2030 och till viss del fram till 2040. I föreliggande utredning ska avdelningen utreda behovet fram till 2040. Befolkningsprognoser och befolkningsframskrivningar är föränderliga uppgifter och en uppdaterad utredning är att föredra, med tillhörande analys av vad tidigare prognoser visat.

Bräcke kommuns särskilda boenden

I dagsläget har Bräcke kommun 88 platser på särskilt boende, med möjlighet att öppna upp tre platser till. De särskilda boendena är lokaliserade i Bräcke, Gällö och Kälarne.

	Gimsätra (Bräcke)	Gellinergården (Gällö)	Tallgläntan (Kälarne)
SÄBO-platser	28	26	26
Korttids/växelvård	6	1	1
Totalt	34	27	27

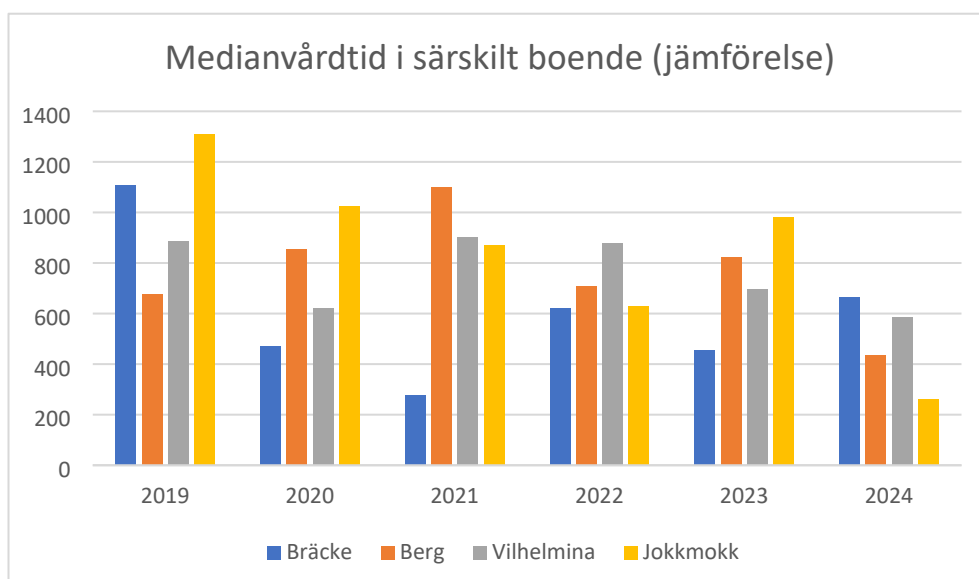
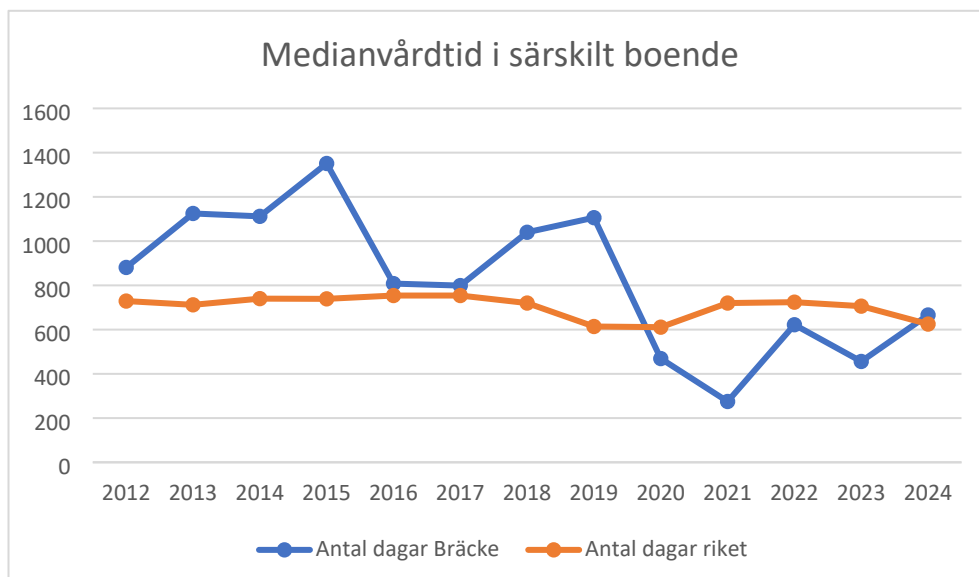

För de medborgare som fått beslut gällande särskilt boende under åren 2024 och fram till 12 september 2025 har väntetiden från beslut till verkställd insats varit i genomsnitt 38 dagar. Ett beslut enligt socialtjänstlagen ska verkställas inom tre månader från gynnande beslut. De medborgare som har väntat längre på sin insats har i regel gjort det till följd av specifika önskemål om boende eller önskan när insatsen ska påbörjas. Bedömningen från individ- och familjeomsorgen, som ansvarar för myndighetsutövningen gällande socialtjänstlagen, är att de särskilda boendena i Bräcke och Gällö är mer efterfrågade av medborgare som fått beslut om särskilt boende. Önskemålen från medborgarna påverkas även av var man tidigare bott i kommunen.

Boenden på SÄBO

Ett beslut om insats i form av särskilt boende kan beslutas av handläggare på individ- och familjeomsorgen efter ansökan av enskild. En utredning genomförs alltid efter att ansökan inkommit och beslutet fattas med stöd av 11 kap. 1 § socialtjänstlagen (2025:400). Utredningens syfte är att svara på vilka behov den enskilde har och om insatsen särskilt boende förväntas svara till dessa behov, för att tillförsäkra den enskilde skäliga levnadsförhållanden.

Medianvårdtiden, som räknar dagar för vistelse i särskilt boende för personer 65 år och äldre (beräknat vid flytt eller dödsfall), går att följa i Kolada. Bräcke kommun har sänkt medianvårdtiden, sett över 10–12 år bakåt i tiden, och vård- och socialavdelningens tolkning är att arbetet med att avveckla boendeplatser i kombination med revidering av riktlinjer för myndighetsutövning inom social omsorg och inrättandet av boendesamordnare har gett effekter i form av att medborgare i dagsläget, jämfört med för 10–12 år sedan, inte bor för många år på ett särskilt boende.

Källa: palliativa registret. Uppgifter hämtade från Kolada.

Ovanstående kommuner är slumpmässigt utvalda av de sju kommuner Kolada anger som liknande kommuner till Bräcke inom äldreomsorgen.

Ekonomi och nyckeltal

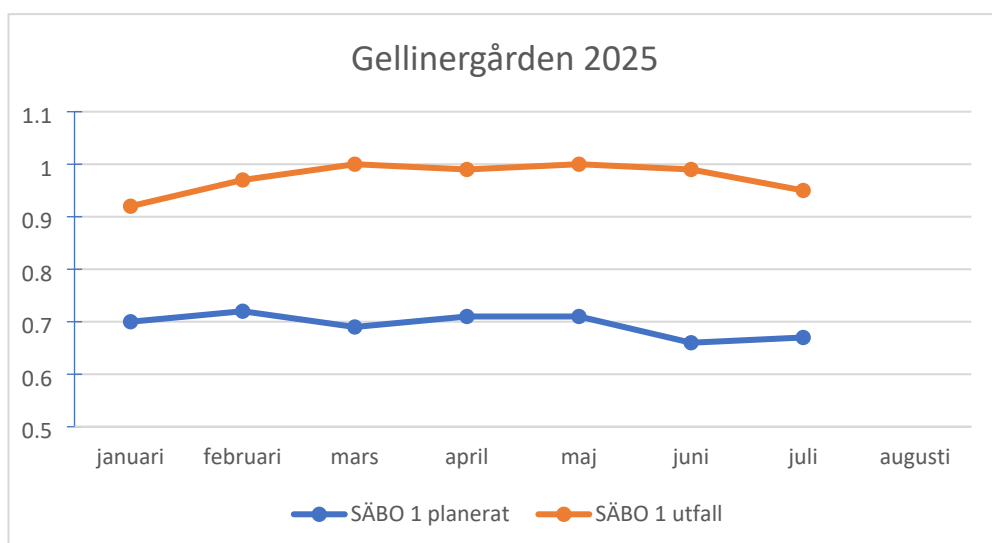
Kommunens särskilda boenden ska bemannas utifrån ett nyckeltal. Nyckeltalet är 0,63 för SÄBO och 0,7 för korttids. När budget ska fastställas multipliceras nyckeltalet med antalet platser på de särskilda boendena, som ger en kostnad för årsarbetare på enheten. Efter det genomförs en bedömning på beläggningen kommande år och beräkningar av vad övriga omkostnader för enheterna beräknas bli.

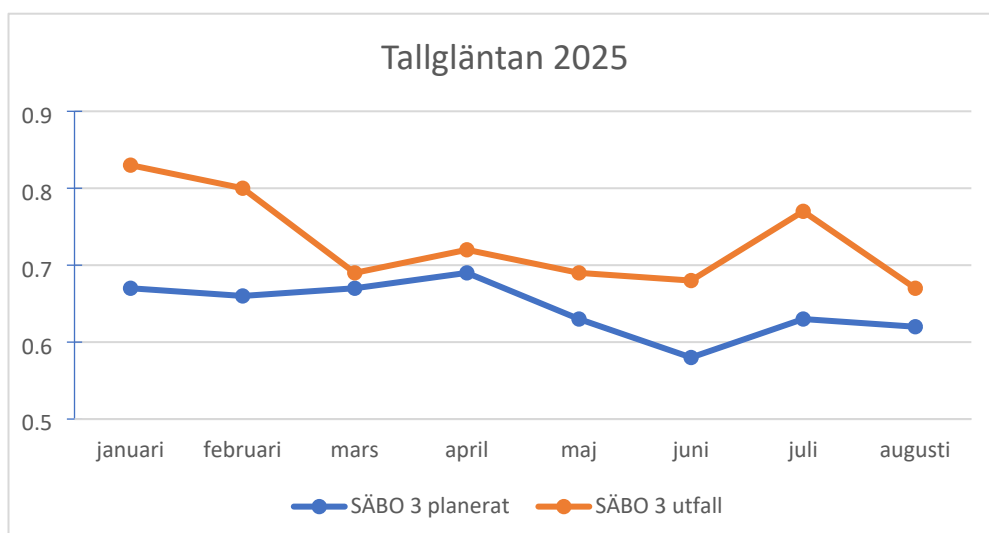
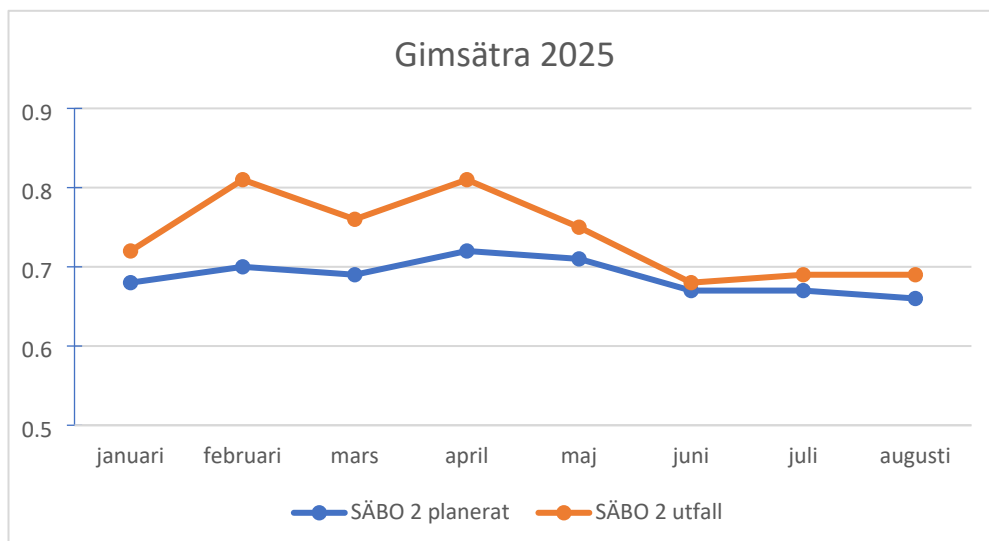

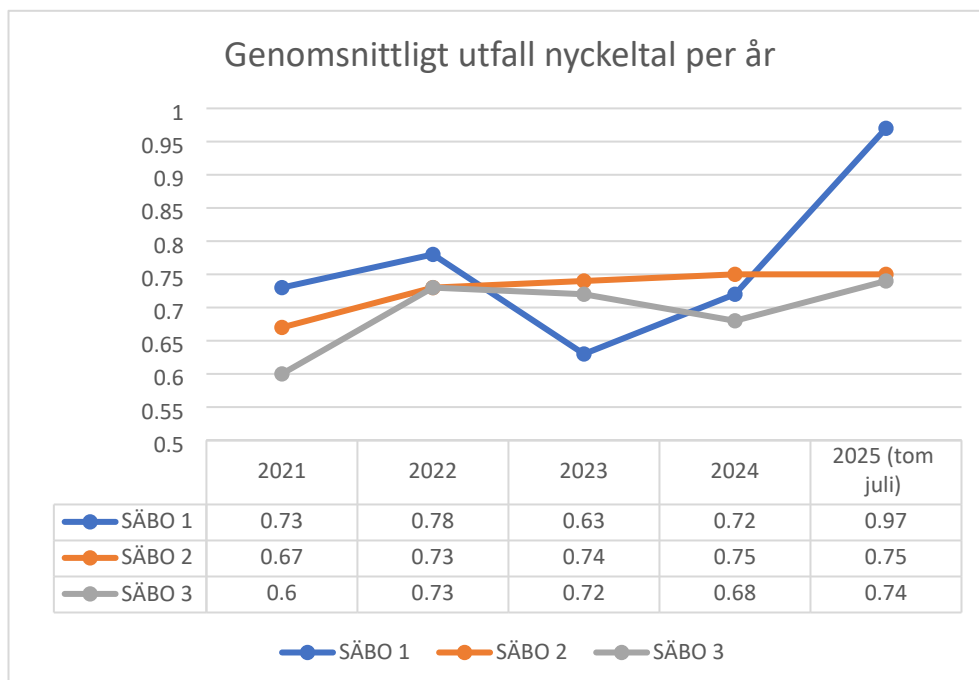
I nyckeltalet ingår vårdnära arbete, tid för arbetsplatsträffar (APT), planeringsdagar, vårdlagsträffar samt utbildningar upp till åtta timmar per årsarbetare (13 timmar från 2026). Administratörer på enheterna, städ, tvätt och vikariekostnader när ordinarie medarbetare är på utbildning är sådant som inte ingår i nyckeltalet för enheten.

Stora omvårdnadsbehov hos boende och lokaler som inte är ändamålsenliga för omvårdnadsarbetet är sådant som kan påverka nyckeltalet negativt, vilket har varit och är utmaningen för Bräcke kommun. Nyckeltalet, i kombination med specificerade bemanningsuppgifter och ekonomiska aspekter, följs upp på enheternas "enhetsmöten". I enhetsmötesprotokollen kan enhetschef, biträdande socialchef och controller följa enhetens, på förhand, planerade nyckeltal och vad utfallet blev av nyckeltalet. Nyckeltalen ser ut som följande i dagsläget:

- Gellinergården: 0,73 (höjt nyckeltal till följd av ett särskilt omvårdnadsärende)
- Gimsätra: 0,64 (till följd av 6 platser för korttidsvård/växelvård)
- Tallgläntan: 0,63

Utfallet av nyckeltalet har, för varje enhet, blivit högre än det planerade nyckeltalet. Under flera månader under 2025 har det planerade nyckeltalet redan varit över gränsen för vad nyckeltalet är tänkt och beslutat att vara. Vård- och socialavdelningens bedömning är att nyckeltalet till viss del kan vara missbedömt och att en omvärldsbevakning behöver genomföras för att få svar på följande frågor:

- Vad har andra kommuner för nyckeltal inom särskilt boende?
- Vad ingår i nyckeltalet och vad kan påverka nyckeltalet?
- Hur följs nyckeltalet upp och kan det hållas inom ram utan negativ påverkan på kvaliteten i verksamheten?

Befolkningsprognos

Befolkningsframskrivningen från Statisticon är ett antagande på hur befolkningen kommer att se ut framåt, i takt med att befolkningen flyttar in och ut, avlider och föds och därmed hur befolkningen minskar eller ökar i kommunen. Befolkningsframskrivningen från Statisticon överensstämmer inte helt med underlag från KiR. KiR uppger en lägre siffra av befolkning i sin prognos än Statisticon anger. När uppgifter och statistik gällande tomma rum och kötid till särskilt boende beaktas bedömer vård- och socialavdelningen att uppgifterna från KiR överensstämmer bättre med hur det sett ut i verkligheten fram till idag. Tidigare utredningar som avdelningen har genomfört gällande särskilt boende har utgått från KiR men med antaganden av in- och utflytt samt avlidna från Statisticon.

	2025	2030	2040
Utredning 2021	92	108	123
Utredning 2024	92	113	126
Utredning 2025	84	101	111

Vård- och socialavdelningen gör antagandet att antalet platser för korttids- och växelvård är samma 2030 och 2040 som idag, det vill säga 8 platser.

Det går att notera en minskning av antalet platser i prognosen mellan dagens utredning och tidigare utredningar. Vård- och socialavdelningen gör bedömningen att det inte längre går att se någon effekt av covid-19 som påverkar antalet platser. Utöver det har boendetiden på särskilt boende sjunkit över tid. Medborgare bor kortare tid på SÄBO, som en effekt av att riktlinjer för myndighetsutövning har reviderats kontinuerligt och besluten följs upp fortlöpande, vilket ger resultatet att fler bor hemma i ordinärt boende längre.

Som i tidigare utredningar har ett specifikt mätdatum valts ut (12 september 2025) som anses som ett normalt värde baserat på norm av beläggningen på kommunens särskilda boendeplatser.

SKR:s scenarion

Som ett komplement till den analys av äldreomsorgen som görs i ekonomirapporten i maj 2025 har Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tagit fram ett visualiseringsverktyg på kommunnivå. Verktöget visar ekonomirapportens tre olika alternativ för framskrivning av behovet av hemtjänst och särskilt boende för äldre fram till 2033 på lokal nivå. Verktöget är tänkt att kunna ge stöd i den lokala analysen men ska inte ses som SKR:s prognos för enskild kommun då verktöget inte tar hänsyn till lokala förutsättningar i tillräcklig utsträckning.

De tre olika framskrivningarna benämns som:

- (A) Demografiska behov
- (B) Uppskjutna behov
- (C) Komprimerade behov

SKR:s analyser utgår från 85+ år

Scenario A 33% – Utgår från att nyttjandet av äldreomsorg i olika åldersgrupper fortsätter som i dag.

I scenario A använder SKR fasta andelar för hemtjänst respektive särskilt boende, i det här fallet 2023 års andelar uppdelat på ålder och kön. Antagandet utgår alltså från att samma andel av en viss åldersgrupp är i behov av omsorg i framtiden som idag. Eftersom människor antas leva längre är det liktydigt med att säga att behoven utökas i takt med att medellivslängden ökar. I en sådan behovsframskrivning kommer befolkningsprognosen att påverka antalet personer med hemtjänst respektive särskilt boende fullt ut. En sådan framskrivning (A, demografiska behov) leder till att antalet personer med hemtjänst eller särskilt boende ökar med 33 % fram till 2033.

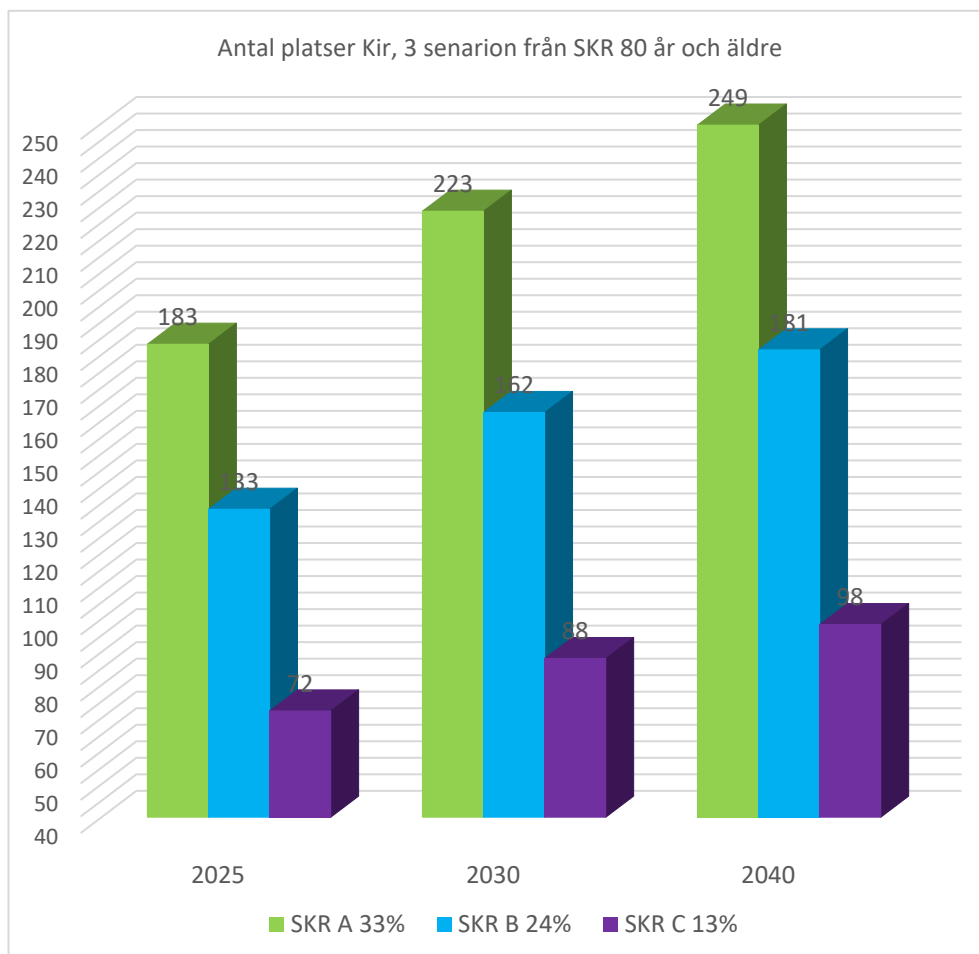
Scenario B 24% – Utgår från att äldreomsorgsbehoven skjuts fram i takt med att medellivslängden ökar.

De yngre generationer som nu kommer upp i åldrar med stort omsorgsbehov är friskare än tidigare generationer. Jämförelsevis färre personer kan därför antas drabbas av sjukdomar såsom hjärtinfarkt och stroke, och för de som drabbas och överlever leder vårdens utveckling till att färre får nedsatt funktionsförmåga därefter. Ur det perspektivet talar mycket för att andelen personer med omsorgsbehov minskar ytterligare i framtiden. De går att säga att behoven skjuts fram i takt med att medellivslängden ökar (uppskjutna behov). Rent praktiskt är ett sätt att hantera detta att anta att individernas sannolikhet att behöva hemtjänst eller särskilt boende minskas i samma grad som den förväntade medellivslängden ökar. I en sådan framskrivning (B, uppskjutna behov) ökar antalet personer med hemtjänst eller särskilt boende med 24%.

Scenario C 13% – Tar hänsyn till att behoven har hållits tillbaka mer än vad ökningen av medellivslängden.

I alternativ C antas att behoven komprimeras. Alternativet utgår från antagandet att den trend med en minskande andel personer med äldreomsorg (utöver vad som förklaras av en ökad medellivslängd) fortsätter i samma takt som under de senaste tio åren. I en sådan framskrivning (C, komprimerade behov) minskar behovet av äldreomsorg. I alternativ C ökar antalet med 13%.

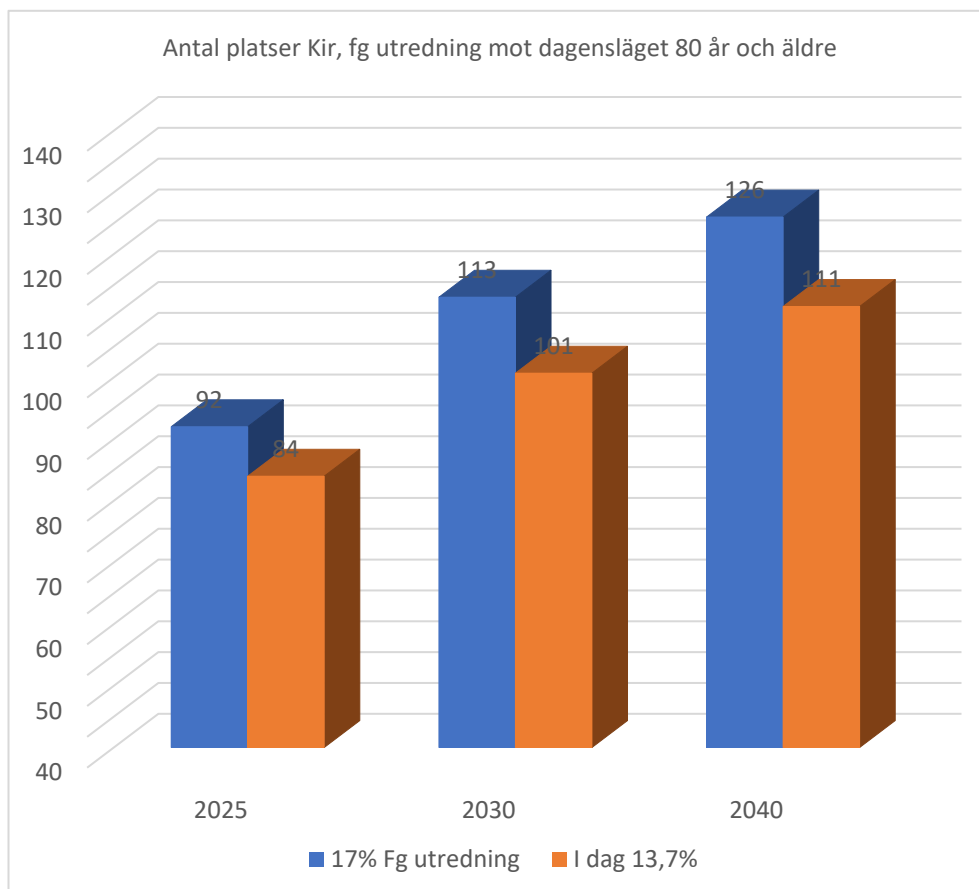

SKR utgår från 85+ år när de beräknar siffrorna i analysen. I ovanstående diagram är respektive scenario beräknat utifrån 80+ då Bräcke har en stor andel medborgare på särskilt boende som är under 85 år. SKR utgår från att befolkningen är friskare och lever längre, de är dock tydliga med att om kommunen är socioekonomiskt utsatt blir utfallet mest troligt annorlunda.

SKR:s scenarion utifrån Bräcke kommuns förutsättningar

Bräcke kommun är en socioekonomiskt utsatt kommun som gör att antagandena som SKR tagit fram inte fullt är anpassningsbara på kommunen. I dagsläget har Bräcke kommun många personer boende på särskilt boende som är under både 85 och 80 år. Utifrån detta beräknas siffrorna som avdelningen själva presenterar på personer 80 år och äldre. Beräkningen från mätdatum den 12 september 2025 visar att 13,7% av de som är 80 år eller äldre beräknas vara i behov av en SÄBO-plats framgent.

Den 12 september 2025 bodde 76 personer på särskilt boende (ej inräknat boende med korttids- eller växelvårdsbeslut). Av dessa 76 personer var 55 personer (72% av samtliga) över 80 år och 21 personer (28% av samtliga) under 80 år.

I tidigare utredningar har vi räknat att 17% av medborgare som är 80 år eller äldre beräknas behöva en plats på särskilt boende framgent. De 17% är uträknade med den så kallade covid-19 effekten i beaktning. 17% har stämt väl överens med graden av beläggning kommunen har haft på de särskilda boendena under de senaste åren, dock har beläggningen under den senaste tiden minskat. Siffran som står närmast verkligheten nu är att 13,7% av medborgarna beräknas ha behov av plats på särskilt boende framledes.

Beräknas det att 13,7% av medborgarna i Bräcke kommun är i behov av plats på särskilt boende de kommande åren behöver vi 101 platser år 2030 och 111 platser år 2040.

Kostnad befintliga särskilda boenden

Renoveringskostnader Gimsätra

Vård- och socialavdelningen har tagit stöd av samhällsbyggnadsavdelningen för att beräkna kostnaden av att ha kvar de boenden kommunen har nu. Gimsätra är ett boende som inte är ändamålsenligt för den vård och omsorg kommunen bedriver i dagsläget och en större renovering av lokalerna skulle bli aktuell om boendet ska vara kvar. Om Gimsätra renoveras skulle det krävas en flytt av befintlig verksamhet till tillfälliga moduler som håller 34 platser. Renoveringen av Gimsätra beräknas ta cirka två år, men kan ta längre tid. Det är inte möjligt att ge en beräkning av vad renoveringen skulle kosta kommunen i nuläget eller en exakt tidsbild, då fastigheten har uppnått sin livslängd och är i behov av omfattande renoveringar, gällande allt från tekniska installationer, ledningar till ytskikt. Samhällsbyggnadsavdelningen har gjort följande beräkning av kostnad gällande modulerna, genom förfrågningar till leverantörer:

- Etablering av moduler: 12,5 miljoner kronor
- Hyra av moduler: 480 000 kronor/mån
- Avetablering av moduler: 3,5 miljoner kronor
- Plus kostnader för markarbeten, bygglov, vatten och avlopp med mera.

Beräknad kostnad för modulerna under 24 månader: cirka 28 miljoner kronor

Utöver kostnaden för modulerna tillkommer kostnaderna för renovering av Gimsättras lokaler.

Renoveringskostnader Tallgläntan

På Tallgläntan finns möjlighet att öppna ytterligare en avdelning, vilket ger tio extra boendeplatser. I samband med det finns även möjligheten att öppna det tidigare HVB-hemmet som ligger i anslutning till Tallgläntan för att möjliggöra utökade kontorslokaler, detta bör bara bli aktuellt om kontorslokaler inte kan vara lokaliserade på avdelningarna. Innan det skulle vara möjligt att öppna avdelningen och eventuellt utöka kontorslokalerna skulle mindre renoveringar krävas, för att boendemiljön och arbetsmiljön ska bli ändamålsenlig.

Enligt uppgifter från samhällsbyggnadsavdelningen beräknas renoveringen av avdelningens rum att kosta drygt 50 000 kronor totalt för samtliga rum. Renoveringen för kontorslokalen (tidigare HVB-hemmet) beräknas kosta drygt 80 000 kronor, vilket avser en yta på cirka 120 kvadratmeter.

Utöver kostnaden för renoveringar tillkommer även övriga kostnader för att möjliggöra en öppning av platserna, till exempel kostnad för inköp av inventarier, kostnad för måltider, livsmedel, personal, löpande reparationer och underhåll, hyra, förbrukningsmaterial, telefoner och så vidare. Vård- och socialavdelningens controller har beräknat den löpande kostnaden att öppna tio platser på Tallgläntan till 6 295 962 kronor (kostnaden gäller 10 platser i 12 månader). Investeringar som blir nödvändiga för verksamheten, som till exempel vårdsängar och taklyftar är inte medräknat i den kostnaden.

Löpande kostnader

Bräcke kommuns befintliga särskilda boenden har löpande kostnader, sett över de tre boendena. De olika särskilda boendena har olika avtal till olika saker, exempelvis gällande måltider. Måltider tillhandahålls av Folkets hus i Bräcke, Östjemten i Kälarne och Gällö skolkök i Gällö. Livsmedel köper respektive boende av Martin & Servera, genom avtal. Livsmedel ska gå till frukost, mellanmål och kvällsfika för de boende. Budgeten för matkostnader (måltids- och livsmedelskostnader) är 6 063 361 kronor.

Varje enskilt boende har också årliga hyreskostnader och underhållskostnader för renoveringar och förbättringar i lokalen. I perioder blir det specifika kostnader, exempelvis kostnaderna för att hantera vattensador på Gimsätra som kostat avdelningen drygt 340 000 kronor mellan 2022–2025.

Konsekvenser av fortsatt drift av Gimsätra

Vård- och socialavdelningens bedömning är att det innebär en fortsatt risk för bristande arbetsmiljö, ineffektiv vård och ökade långsiktiga kostnader att bedriva vård på Gimsätra. Anledningarna till det är bland annat att lokalen inte är ändamålsenligt anpassad:

- Smala korridorer och dörröppningar utsätter personalen för tunga, icke-ergonomiska förflyttningar av sängar och hjälpmedel.
- Brist på ändamålsenliga förråd och förvaringsmöjligheter skapar risk för otrygga lyft och förvaring i olämpliga utrymmen.
- Tvätt- och köksutrymmen är inte anpassade efter dagens behov, vilket kan medföra onödiga arbetsmoment och ineffektivitet.
- Lokalerna saknar adekvata personalutrymmen såsom könsuppdelade omklädningsrum och yta för paus och vila, vilket riskerar att påverka arbetsmiljön negativt.
- Ineffektiva logistikflöden för varor, tvätt och hjälpmedel innebär risk för höga tidskostnader.
- Avsaknad av träningsytor innebär risk för att rehabilitering fördröjs, vilket kan leda till längre vistelsetid för medborgare på korttidsplatser.

- Begränsade rehabiliteringsmöjligheter kan leda till fler och större bostadsanpassningar, vilket är kostnadsdrivande för kommunen.
- Brist på anpassade bedömningsytor (till exempel för trappgång) innebär risk för osäkra moment för både medborgare och personal.
- Planlösningen försvårar tillsyn, vilket kan bidra till ökad oro hos medborgare med demenssjukdom eller kognitiv svikt. Detta kan i sin tur riskera att leda till ökad användning av lugnande läkemedel.
- In- och utflyttning, liksom förflyttning av avlidna, sker i dagsläget på sätt som kan upplevas som otrygga eller olämpliga för övriga medborgare.

Nytt särskilt boende

En nybyggnation av ett särskilt boende är kostsamt och tar tid, dock kan fördelarna med ett nytt särskilt boende eventuellt väga över kostnaden. Några av fördelarna som vård- och socialavdelningen ser med ett nytt, centraliserat särskilt boende är:

- Ergonomiskt planerade utrymmen som ger fördelar både för medarbetare och medborgare.
- Dedikerade rehab- och bedömningsytor möjliggör säkrare träning, kortare vistelsetider och snabbare hemgång för medborgare.
- Genomtänkt planlösning ger tryggare miljöer, minskar oro och stärker den personcentrerade vården.
- Tillgängliga lokaler och parkering underlättar för frivilligorganisationer att bidra med aktiviteter, vilket stärker medborgarnas sociala liv.
- Möjlighet till samlokalisering av SÄBO, hemtjänst, legitimerad personal och administration ger synergieffekter, minskar dubbla kostnader och kan skapa hyresintäkter från frigjorda lokaler som kan användas av annan verksamhet.
- Om Gimsätra frigörs för andra boendeformer (till exempel trygghets- eller seniorboenden) kan bostadsmarknaden stimuleras, vilket på sikt stärker kommunens attraktionskraft och skatteunderlag.
- Schemamässigt för personal kan det underlätta samarbetet mellan de olika enheterna (SÄBO och hemtjänst) och mellan avdelningarna.
- Med ändamålsenliga lokaler kan Bräcke kommun tillgodose bättre tillsynsmöjligheter över medborgare, dag som nattetid. Lokalernas utformning har stor betydelse för medborgare med kognitiva sjukdomar, lokalerna kan hjälpa till med att minska oro, minska läkemedelsanvändning och minska personalförsörjningen.

- Ett nytt boende underlättar för välfärdstekniken då man redan vid byggandet kan förbereda för framtida välfärdsteknik som kan tänka behövas i fastigheten utifrån ett medborgar- och arbetsmiljöperspektiv.
- Minskade löpande kostnader av ett särskilt boende i nyskick, än tre särskilda boenden med varierande underhållsbehov.
- Lättare att kompetensförsörja en enhet på centralort med större möjlighet till tåg- och busskommunikation.
- Närhet till övriga delar av vård- och socialavdelningen för hela vård och omsorg, som exempelvis handläggare på individ- och familjeomsorgen.
- Möjlighet till modernt utformade lokaler som är anpassade till omvårdnadsbehovet hos medborgarna och som underlättar medarbetarnas arbetsmiljö.

Kompetensförsörjning

Bräcke kommun behöver arbeta mer aktivt med rådande kompetensförsörjningsplan och samtidigt arbeta aktivt med arbetsdifferentiering, med syfte att säkerställa att rätt medarbetare gör rätt slags arbetsuppgifter. Detta för att säkerställa att vi använder kompetensen inom verksamheten på ett adekvat sätt.

Vård- och socialavdelningens bedömning är att vissa enheter inom kommunen är svårare att kompetensförsörja än andra. Avdelningen ser en ökande utmaning att bemanna enheter i Kälarne, främst på grund av svårigheten för medarbetare att enkelt ta sig till arbetsplatsen vid avsaknad av bil, särskilt under obekväma arbetstider. Enheterna i Gällö och Bräcke har fördelen av närhet till kollektivtrafik, som buss- och tågförbindelse. För att lösa problemet framledes kan det vara behövt att undersöka möjligheten att till exempel ha leasingbilar som kan användas för personal mellan Tallgläntan och Bräcke. Det är komplext att redan nu förutsäga hur mycket personal som kan komma att behövas på Tallgläntan, om ytterligare platser ska öppnas upp och för att möta behoven framåt även med befintliga platser. Därför behöver avdelningen kontinuerligt arbeta med kompetensförsörjningsplanen, samtidigt som avdelningen försäkrar sig om att inte konkurrerar med övriga verksamheter genom att till exempel förse vissa medarbetare med förmåner som andra medarbetare inte får ta del av, enkom till följd av var arbetsplatserna är lokaliserade.

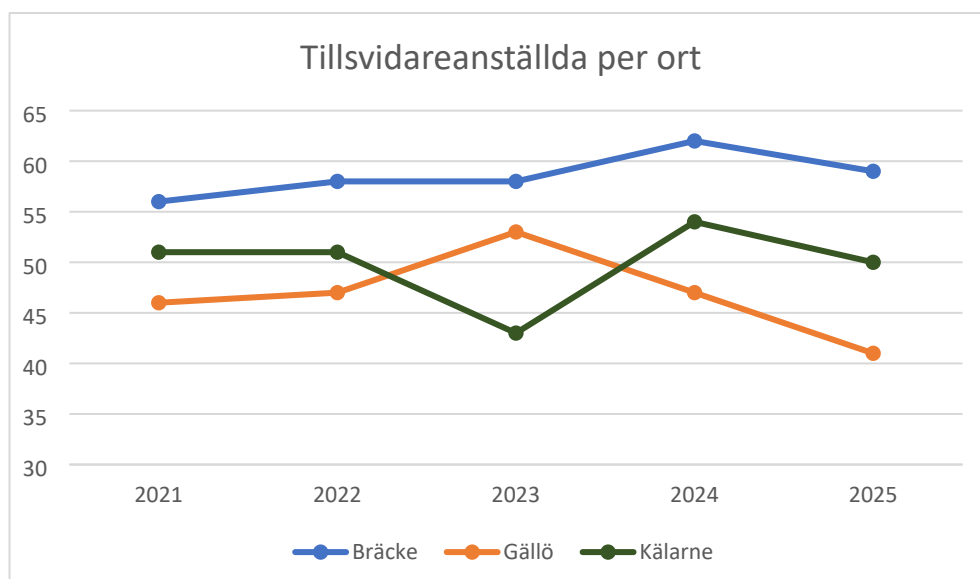
En lösning med eventuella leasingbilar för att förflytta personal från en ort till en annan skulle bidra till en kostnadshöjning för Bräcke kommun. En leasingbil, endast inräknat leasingavgift, försäkring och serviceavtal, skulle

kosta cirka 125 000 kronor per år för avdelningen. Till de tillkommer bland annat kostnader för bränsle och däck.

Tillsvidareanställda

En lista på tillsvidareanställda medarbetare på SÄBO och inom kommunens nattpatruller per år har inhämtats från löneavdelningen. Timanställda är inte medräknade i statistiken. Resursanställda är medräknade. Bräcke kommuns nattpatruller arbetar både inne på ortens särskilda boende och inom ortens hemtjänstgrupp.

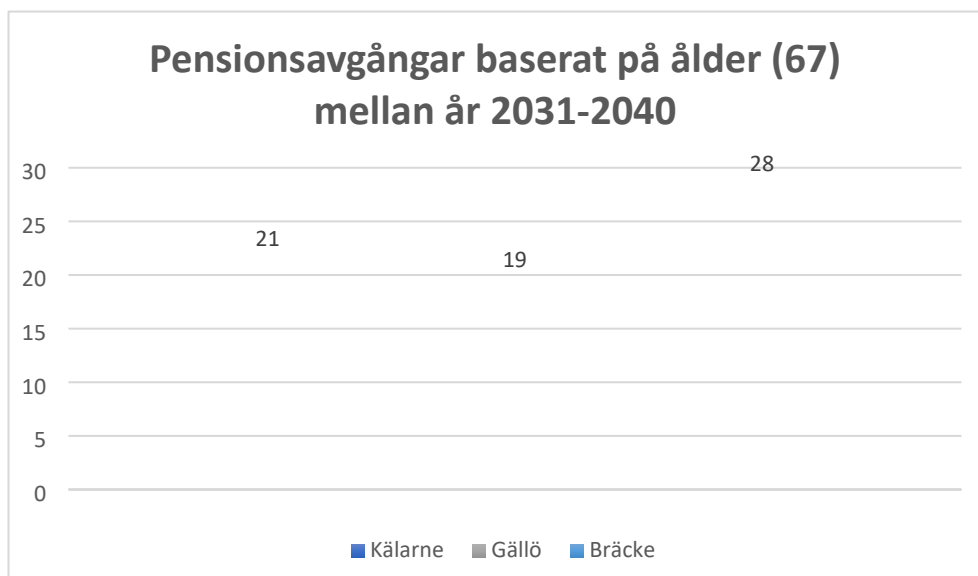

Pensionsavgångar

Uppgifter kring pensionsavgångar har inhämtats från löneavdelningen. Uppgifterna innefattar både redan slutförda pensionsavgångar, planerade pensionsavgångar och uppskattade pensionsavgångar med hänvisning till ålder (67 år).

Mellan år 2031–2040, räknat på en pensionsålder av 67 år, beräknas 68 medarbetare att eventuellt gå i pension. Räknat på var medarbetarna arbetar i dagsläget ser pensionsavgångarna ut som följande per ort:

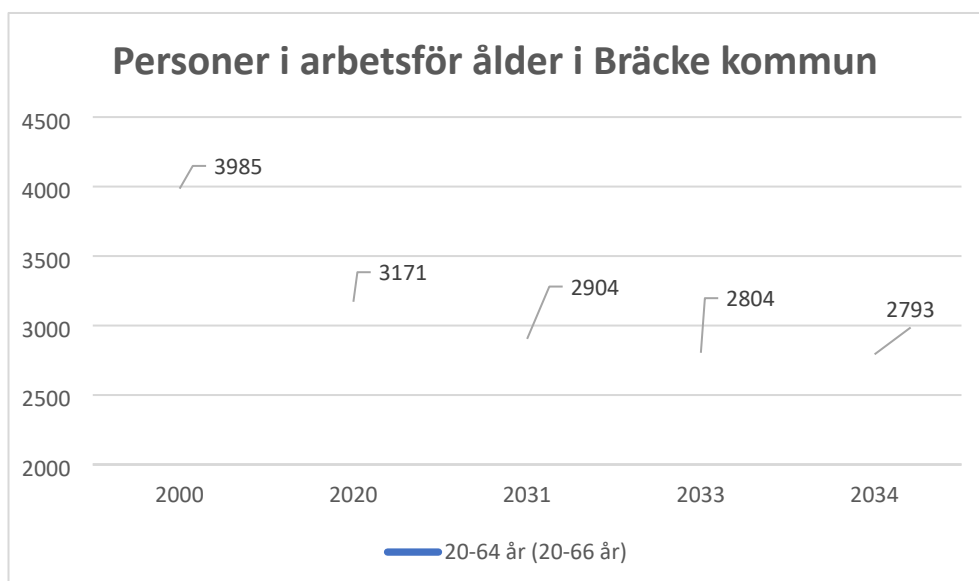

Befolkning

Vård- och socialavdelningen ser en minskning av personer i arbetsför ålder i Bräcke kommun, historiskt och genom befolkningsframskrivning kommande 10 åren. Samtidigt som personer i arbetsför ålder minskar förväntas befolkningsantalet i ålder över 67 år att öka under de kommande åren, vilket ger kommunen en utmanande situation gällande att bemanna omsorgs-verksamheterna.

Siffrorna för 2000 och 2020 är tagna från SCB:s statistik, personer mellan 20–64 år. Siffrorna för 2031–2034 är befolkningsframskrivning (10 år) genom Kolada, personer mellan 20–66 år.

Utmaningar för Bräcke kommun

Levnadsvanor i kommunen

Bräcke har sedan några år tillbaka pekats ut som en av landets 30 särskilt socioekonomiskt utsatta kommuner. En stor andel av Bräckes invånare lever i relativ fattigdom, där inkomsterna är betydligt lägre än riksgenomsnittet och det kan vara svårt att betala räkningar och täcka nödvändiga utgifter. Kommuners levnadsvanor kan följas via Kolada, genom att följande mått sammanräknas:

- Invånare med fetma, andel (%)
- Invånare med riskabla alkoholvanor, andel (%)
- Invånare 16–84 år som är stillasittande mer än 7 timmar per dag, andel (%)
- Invånare 16–84 år som är fysiskt aktiva minst 150 min/vecka, andel (%)

- Invånare 16–84 år som äter frukt och grönt mer än 3 ggr/dag, andel (%)
- Invånare 16–84 år som röker dagligen, andel (%).

Måtten genererar ett indexvärde där regionen/kommunen med högst värde får 100 och regionen/kommunen med lägst värde får 0. Ett högt värde indikerar goda levnadsvanor i befolkningen.

Källa till måtten: RKA:s beräkningar baseras på uppgifter från Folkhälsomyndigheten Hälsa på lika villkor (HLV) samt Liv & hälsa (LH).

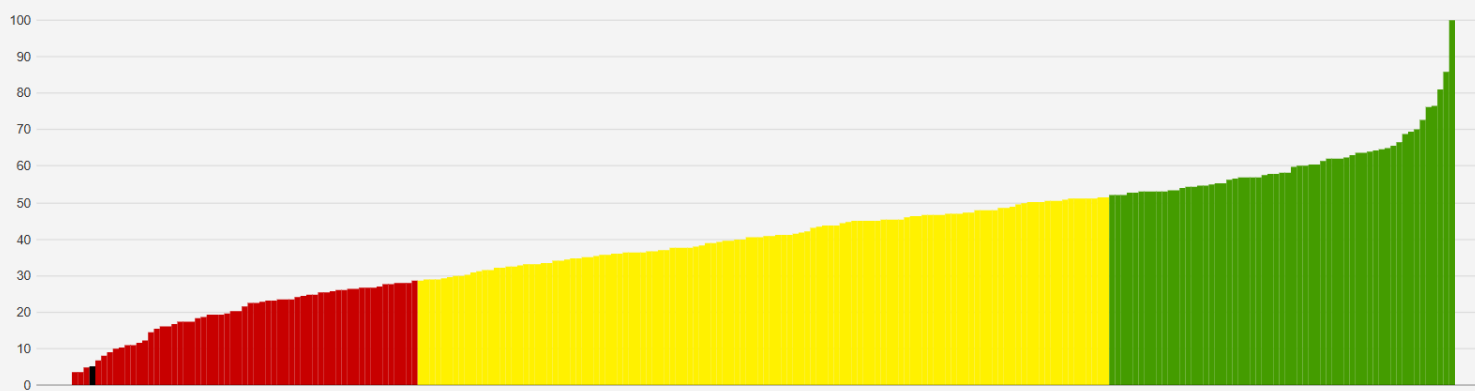
Bräcke kommun hade ett index på 2 år 2022 och ett index på 5 år 2024. Bristande levnadsvanor i ung ålder kan komma att ha stor påverkan på livskvalitén i högre ålder, vilket i sin tur kan komma att generera ett större omvårdnadsbehov.

Levnadsvanor i befolkningen, index (max = 100)

År: 2024

Alla kommuner

2024

Bräcke: 5

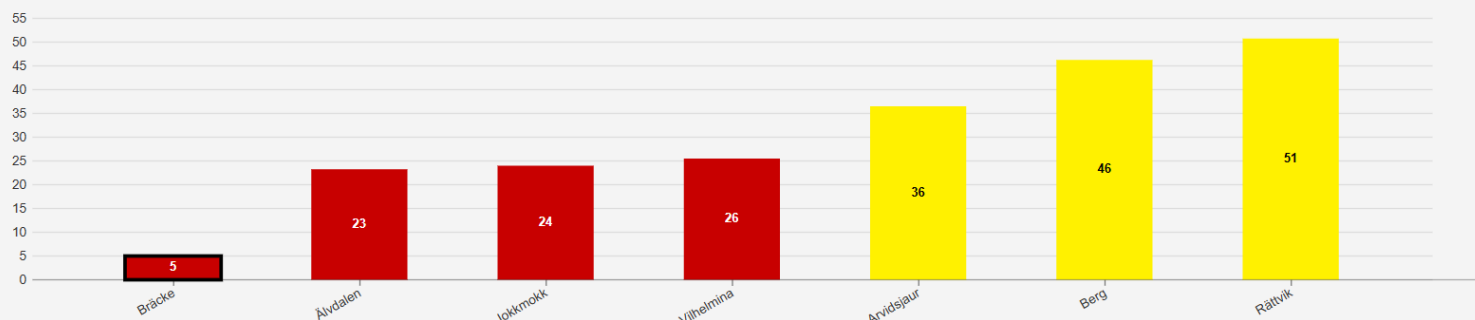
Riket: Data saknas Data saknas för 53 områden.

Levnadsvanor i befolkningen, index (max = 100)

År: 2024

Liknande kommuner äldre...

2024

Geografiskt

Bräcke är en stor kommun till ytan, med tre tätorter (Bräcke, Gällö och Kälarne). Med en stor kommunyta kan kommunen ha ambitionsnivån att vilja erbjuda likvärdig service på samtliga tätorter. Den ambitionsnivån kan medföra en större grad av önskemål från medborgare som kan bli svår att möta och tillgodose. Det är även ett hinder när det gäller kompetensförsörjning då kollektivtrafik är en reell utmaning till en av kommunens tätorter.

Åtgärdsplan särskilt boende

Åtgärdsplanen för vård- och socialavdelningen, som beslutades av KS § 154/2024, syftar till att tydliggöra vilka förändringar som behöver genomföras inom avdelningen för att nå en ekonomi i balans. Åtgärder som finns med i åtgärdsplanen för avdelningen, som berör särskilt boende, är:

- **Minska övertid/mertid genom överanställning**
Med mer personalresurser än det som behövs för att grundbemanna kan vi använda ordinarie personal för att täcka frånvaro. Det ger inte enbart en ekonomisk vinning utan även en förbättrad arbetsmiljö och högre patientsäkerhet.
- **Bemanning utifrån nyckeltal SÄBO inklusive natt**
Målet är att komma ner i ram på alla tre särskilda boenden, för nyckeltal 0,63 för SÄBO-platser och 0,7 för korttidsplatser.
- **Välfärdsteknik**
Se över vilken välfärdsteknik som ger besparingar samtidigt som det ger mervärde för den enskilde. Exempelvis tillsynskameror, GPS-klockor.
- **Översyn och justering hyror SÄBO**
Efter många år av ojusterade hyror på SÄBO kom 2024 förslag om en höjning och ett förslag om indexuppräknings så att höjningen kommer ske årsvis utan ytterligare politiska beslut med start 2025.

Totalt består åtgärdsplanen av 10 åtgärds punkter för vård- och socialavdelningen.

Nulägesrapport åtgärdsplanerna för särskilt boende

Minska övertid/mertid genom överanställning

Varje särskilt boende arbetar med överanställningar i dagsläget för att täcka frånvaro. Vikarietillsättningen har minskat, i synnerhet på ett av kommunens särskilda boenden. Bemanningssituationen följs upp varje vecka mellan enhetschef och biträdande socialchef.

En översyn har gjorts på "aktiviteterna" i verksamheternas schemaverktyg Multiaccess (MA). Aktiviteter är det personalen planeras in på i deras schema under respektive arbetsdag. Genom översynen har man tagit bort aktiviteter och lagt till aktiviteter som varit mer exakta och tydliga. Det har skapat en likhet över alla tre särskilda boenden gällande schemaläggningen.

En förhandling gällande att förlänga produktionsdygnet har genomförts och blev klar 26 juni. Ändringarna kan användas av enheterna från och med oktober 2025. Ändringarna innebär att dagpersonalens schema kan starta vid 06.30 och förlängas till 22.00 (tidigare 21.00). Ändringen möjliggör för enheterna att få bort "topparna" mitt på dagen, där man tidigare varit många medarbetare på plats för att arbetspassen inte ska bli för korta. Bakgrunden till förändringen var att rätten till heltid i kombination med det förstärka arbetstidsreglerna om dygnsvilan (11 timmars dygnsvila) och grundschema som förhandlats fram med fackförbundet Kommunal skapade stora utmaningar gällande schemaläggningen.

Bemanning utifrån nyckeltal SÄBO inklusive natt

Bemanningen följs upp varje vecka på enheternas "enhetsmöten". Bemanningen är ännu inte helt i ram utifrån nyckeltalen, en orsak till det är lokalmässiga utmaningar som kräver högre bemanning samt att medborgare som blir beviljade särskilt boende har ett stort omsorgsbehov som i perioder kräver extra omvårdnadsinsatser som inte ryms inom nyckeltalet. Vård- och socialavdelningen har för avsikt att omvärldsbevaka nyckeltalen hos andra kommuner, med syfte att säkerställa att nyckeltalet är på en, för verksamheten och behoven, rimlig nivå. Omvärldsbevakningen bör även innefatta att bevaka vad som ingår i andra kommuners nyckeltal.

Välfärdsteknik

Enligt kommunstyrelsens verksamhetsplaner 2025–2027 (KS § 156/2024) ska välfärdstekniken öka inom vård och omsorg och minst en ny tjänst eller produkt ska årligen implementeras. Den första stora implementeringen, för 2025, är implementeringen av medicinrobotar inom hemtjänsten. Under 2025 har även ett nytt larmsystem på kommunens alla tre särskilda boenden installerats. Nästa steg av implementering av välfärdsteknik inom vård och omsorg planeras bli tillsynskameror.

Arbetet med välfärdsteknik och implementeringen av teknik fortsätter under 2025 och 2026.

Översyn och justering hyror SÄBO

En höjning av hyrorna på SÄBO blev beslutad 2024 och indexuppräknning kommer att ske årsvis för hyrorna.

Sammanfattning

Prognoser och befolkningsframskrivningar är komplexa underlag, som egentligen bara ger en gissning av hur verkligheten kommer se ut om x antal år. Det vård- och socialavdelningen har sett är dels att prognoserna ändras frekvent och att verkligheten förändras kontinuerligt vilket medför att avdelningens uträkningar behöver genomföras på andra sätt (se till exempel ändringen från 17% av medborgarna till dagens 13,7% av medborgarna).

Vård- och socialavdelningen kan se att åtgärderna som vidtagits till följd av åtgärdsplanen har haft effekt hittills. Större effekt väntas när åtgärderna fullt implementerats och blivit väl inarbetade. Vård och omsorg i Sverige står inför en stor kompetensutmaning, då det finns en ökad brist på arbetskraft inom äldreomsorgen. Faktorer som driver kompetensutmaningen är bland annat demografiska förändringar, svårigheter att rekrytera och den naturliga personalomsättningen. Bräcke kommun har en ökad andel äldre i befolkningen som har ett större behov av vård och omsorg, vilket ställer krav på fler anställda, samtidigt som det är svårt att rekrytera tillräckligt med nya medarbetare för att täcka det ökade behovet. Dessutom går fler och fler medarbetare i pension vilket ytterligare ökar behovet av nyrekryteringar för att upprätthålla bemanningen. Åtgärderna vård- och socialavdelningen vidtar är en del av att försöka upprätthålla bemanningen, men det kommer att krävas fler insatser i form av ökat samarbete mellan yrkesgrupper, intern kompetensutveckling, förbättrad arbetsmiljö och så vidare.

Utöver att prognoserna gällande befolkningsmängd kan skifta över tid och att avdelningen arbetar med åtgärdsplanen som kan bidra med förändringar, händer det även aktiviteter på regional nivå som kan ge påverkan. I dagsläget arbetar Bräcke kommun, tillsammans med länets övriga kommuner, med att förhandla fram ett nytt hemsjukvårdsavtal med Region Jämtland Härjedalen. Hur effekterna av det hemsjukvårdsavtalet och eventuellt förändrade arbetssätten kommer att påverka vet vi inte i nuläget.

Bräcke kommun är en socioekonomiskt utsatt kommun som är glesbefolkad och med ett av Sveriges lägsta välfärdsindex, vilket är en ytterligare utmaning. Vård- och socialavdelningens bedömning är att de indikerar att det finns ett större behov av omvårdnad hos våra medborgare, bland annat till följd av bristfälliga levnadsvanor hos en stor del av befolkningen på gruppnivå. Fler som vårdas i hemmet med fler omfattande insatser driver kostnadsutvecklingen för hälso- och sjukvård, samt kostnadsökning för material. Personer vårdas i ökad utsträckning i hemmet och har fler insatser. Vi har mer tillgänglig data idag och mer information om både vår verksamhet och våra medborgare. Utmaningen blir att lära oss att snabbare ställa om verksamheterna än avdelningen tidigare gjort och gör idag, för att säkerställa

att produktiviteten följer förändringarna inom verksamheterna och därmed att kostnaden inte påverkas negativt i för stor utsträckning.

Det finns en möjlighet till flexibilitet inom vård- och socialavdelningen, dock än begränsad, för att öppna fler platser och ta emot fler boende. Den möjligheten kräver dock både en ekonomisk satsning och att flera hinder som identifierats hanteras, exempelvis hur kompetensförsörjningen ska hanteras. Ett av de särskilda boenden kommunen har idag är inte ändamålsenligt anpassade för behoven som råder, för att kommunen ska kunna bedriva en effektiv och trygg vård långsiktigt. Ett annat av kommunens särskilda boenden kommer att få svårt att framledes rekrytera och kompetensförsörja verksamheten, särskilt om fler platser ska öppnas upp.

Även om möjligheten finns att öppna tio extra platser på Tallgläntan, skulle det inte möta behovet av platser totalt sett baserat på prognosen om 111 platser år 2040. Alternativet att öppna, och renovera, platserna på Tallgläntan bör därför ses som en kortsiktig lösning till dess att ett nytt särskilt boende finns på plats.

Vård- och socialavdelningen ser många fördelar med att bygga ett nytt särskilt boende, centralt beläget i kommunen och som samlar alla boendeplatser i en och samma lokal. Till exempel blir kompetensförsörjning enklare att hantera, det skulle vara lättare att säkerställa både arbetsmiljö och en trygg vård för våra medborgare, lokalerna blir anpassade för omvårdnadsbehov som finns nu och som kommer att finnas framåt samt att det ger fördelar i att planera för välfärdstekniska lösningar som gynnar både verksamhet och boende.

Vård- och socialavdelningen önskar få utreda möjligheten till ett nytt särskilt boende med stöd av en extern part.